

Til Stortingets Kommunal- og forvaltningskomité

Teknas innspill til Statsbudsjettet 2026

Tekna er fagforeningen for 116 000 naturvitere, teknologer og studenter. Våre medlemmer har høyere utdanning og representerer viktige kunnskapsmiljøer i Norge, både i offentlig og privat sektor.

Skole - kap. 571, post 60 / kap. 572, post 60

Kommunene kutter nå i skolesektoren på grunn av stram økonomi. 57 prosent av kommunene har negativt driftsresultat og syv av ti har et lavere driftsresultat enn anbefalt av TBU-K.

Det foreslås å legge ned Lillestrøm realfagssenter og Newtonrom Lillestrøm. I Innlandet har fylkeskommunedirektøren avvist forslag om nyetablering/reetablering av YSK-ordningen (yrkes- og studiespesialiserende kompetanse). Disse linjene har vist seg viktige for rekruttering til høyere utdanning innen STEM-fagene.

Teknas undersøkelse blant våre 800 realfagslektorer i skolen viser at nærmere 40 prosent vurderer å slutte innen 5 år. Det er betydelig nedgang i søkning til lektorutdanningene, særlig innen realfag. Det betyr at vi står i en alvorlig lærerkrise innen realfag i videregående skole om kort tid.

Det er en fallende interesse for fordypning i realfag i den videregående skolen. To av fire tilleggspoeng for fordypning er fjernet. Flere fylker har derfor et svært dårlig tilbud til de som ønsker slik fordypning. Dette gjør at realfagslærere velger andre jobber, og vi er i en svært uheldig spiral.

Svak kommuneøkonomi svekker muligheten til å følge opp Stortingets vedtatte realfagssatsing. Regjeringens arbeid med å styrke rekrutteringen til realfag må komme raskt i gang.

Tekna ber komiteen sørge for at fylkeskommuner og kommuner er i stand til å følge opp regjeringens og Stortingets ambisjoner om rekruttering til realfag gjennom tilrettelegging for praktisk undervisning, bruk av YSK-ordningen, opprettholdelse av forskerlinjer, m.m.

Tekna registrerer at lånerammen for ordningen med rentefritak for lån til investering i utstyr, inventar og læringsarenaer for en mer praktisk skole økes. Mange kommuner har likevel ikke økonomi til å ta opp lån for investeringer som ikke er lovpålagte. Ordningen vil i liten grad bedre situasjonen i kommuner som nå må kutte for å komme i balanse.

Tekna ber Stortinget be regjeringen redegjøre for hvor mange og hvilke kommuner som har benyttet seg av låneordningen, størrelsen på lånene og formålet med lånene, for å kunne vurdere om dette er en ordning det er grunnlag for å øke og/eller videreføre.

Sikring mot flom og skred / kap. 553 / kap. 1820 (NVE)

Et endret klima gir hyppigere og mer ødeleggende ekstremvær. Lokalsamfunn, veier og infrastruktur utsettes for større skader, og behovet for forebygging og sikring øker. Erfaringene fra ekstremværene Hans og Amy viser at forebyggende tiltak virker og gir betydelige samfunnsøkonomiske gevinster og besparelser. **Tekna foreslår derfor å øke bevilgningene på de angitte poster, slik at kommunene og NVE kan gjennomføre flere forebyggende tiltak.**

Det er positivt at regjeringen øker tilskuddene til flom- og skredtiltak, og foreslår 782 mill til sikrings- og forebyggingstiltak i 2026. Etter at kommunenes egenandel ble redusert til 10 prosent i 2025, har etterspørselen etter tilskudd økt kraftig. Gjerdrumutvalget anbefalte i 2022 at det årlige tilskuddet til forebygging og sikringstiltak burde ligge på 1,5 milliarder kroner. Dagens bevilgningsnivå ligger langt under det faglig anbefalte nivået.

Tekna ber Stortinget øke bevilgningene til sikringstiltak mot flom og skred med 100 millioner kroner ut over regjeringens forslag.

Styrket finansiering av avløpssektoren - og statlige bidrag til nitrogenrensing i Oslofjorden. kap. 500 / 1420

VA-sektoren trenger en sterkere finansiering og sterkere fagmiljøer på tvers av kommunene. Vann og avløp er en grunnleggende infrastruktur som har vært underfinansiert og fått forfalle. Mange års forsømmelser må nå betales. Dette fører til høyere gebyrer for innbyggerne. En undersøkelse blant Teknas medlemmer i kommunene viser at vann- og avløpsområdet er det området hvor det er vanskeligst å rekruttere kvalifiserte fagpersoner, og hvor viktige oppgaver blir stående ugjort.

Stortinget har redusert momsen på avløpsgebyret og tydeliggjort at rensekrav må følges opp. Disse tiltakene styrker imidlertid ikke finansieringen av nye kostbare renseanlegg. Tekna mener staten må bidra direkte til finansieringen for å utløse flere oppgraderingsprosjekter i kommunene. Statlige tilskudd bør fortrinnsvis gis til prosjekter hvor kommunene samarbeider, der rensegraden er høy og hvor det kan bygges fagmiljøer som tiltrekker seg nødvendig kompetanse.

Stortinget ber regjeringen vurdere ulike ordninger for statlige bidrag til oppgraderinger og investeringer i vann og avløpssektoren. Rentekompensasjon eller lån som ettergis ved innfrielse av miljøkriterier bør inngå i vurderingen.

Nærmere om nitrogenrensing av avløp til Oslofjorden og andre sårbare fjorder og vassdrag

Det kreves kraftige tiltak for å rense og restaurere Oslofjorden. Det er skuffende at regjeringen ikke foreslår statlige tilskudd til avløpsinvesteringer eller rensing. Kommunene har lenge slitt med foreldede avløpsnett med store lekkasjer og står nå foran investeringer på flere hundre milliarder kroner i nye renseanlegg for å oppfylle både nasjonale krav og EU-krav. Dette fører til kraftige gebyrøkninger for husholdningene, nå og i årene som kommer.

Tekna mener at staten må bidra til å samordne kommunenes arbeid for å oppnå den høyeste rensegraden for nitrogen og fosfor, og sikre en mer effektiv forvaltning av avløpsinfrastrukturen. Det må stilles strengere krav til landbrukets avrenning og bevilges midler til kartlegging av miljøtilstanden og restaurering av økosystemene under vann.

Tekna ber Stortinget følge opp vedtaket fra juni 2025 om en plan for nitrogenutslipp fra Oslofjorden. Etter Teknas syn bør planen omfatte en samlet løsning for alle kommunene rundt fjorden, med mål om høyest mulig rensegrad. Konseptutredningen fra VEAS om samarbeid mellom 14 kommuner bør sammen med andre aktuelle planer for renseanlegg legges til grunn.

Tekna ber Stortinget be regjeringen fremme forslag til finansiering der staten bidrar med en andel av investeringene i nye, moderne renseanlegg for nitrogen og fosfor. Da nitrogenrensing kom på plass for kommunene i indre Oslofjord på 1980- og 1990-tallet var statens andel om lag 35 prosent.

Tekna ber Stortinget be regjeringen legge fram en sak som vurderer fordelene ved en regionalisert vann- og avløpsforvaltning med statlig medvirkning. Insentiver i form av høyere statlige tilskudd for økt rensegrad bør inngå i en slik vurdering.

Tekna ber Stortinget sørge for at kommuner som ønsker å delta i større fellesprosjekter med høy rensegrad ikke rammes av byggestopp. Det må anerkjennes at slike prosjekter kan kreve lengre tid å realisere.

Tilskudd til små kommuner for utredninger om samarbeid om tekniske tjenester kap. 500 / 553

Små kommuner mangler ressurser til å utrede samarbeid med nabokommuner om tekniske tjenester, som eksempelvis vann og avløp. Oppgavene, kravene og investeringene på disse områdene øker sterkt. Teknas medlemmer svarer i vår kommuneundersøkelse at over halvparten av kommunene ikke får løst sine oppgaver på VA-området fordi de mangler spisskompetanse.

En statlig tilskuddsordning til små kommuner vil bidra til at kommunene får gjennomført konsekvensutredninger som grunnlag for forhandlinger om eventuelt sammenslåing av tjenester. På denne måten kan vi utnytte knappe ressurser bedre enn i dag gjennom å styrke fagmiljøene og slik gi en bedre kvalitet på de tekniske tjenestene.

Stortinget bes bevilge 10 millioner kroner som tilskudd til små kommuner for å utrede samarbeid om tekniske tjenester til innbyggerne.